

HISTORIE: Před 24 lety začalo “humanitární bombardování” Srbska

- CZ24 News | 24. března 2023

SRBSKO: 23. března 1999 vydal tehdejší generální tajemník NATO Javier Solana příkaz k bombardování Srbska, které začalo 24. března. Tato akce se stala nechvalně známou jako tzv. “humanitární bombardování”, jak byla nazvána jeho tehdejšími podporovateli.

Nelegální válka

Motivem bombardování Svazové republiky Jugoslávie byla snaha Západu přinutit jugoslávskou vládu vedenou Slobodanem Miloševićem k ukončení zásahů na území Kosova, k nimž docházelo v rámci ozbrojeného konfliktu mezi jugoslávskou armádou na jedné straně a tzv. albánskou Osvobozenou armádou Kosova (UÇK), ve skutečnosti teroristickou organizací financovanou z kriminální činnosti na straně druhé. Tuto válku schválila Rada bezpečnosti OSN, která situaci označila za hrozbu pro mezinárodní mír a bezpečnost v tamní oblasti, ale v důsledku veta ze strany Ruské federace a Číny nebyla schválena další rezoluce, která by dala zmocnění užít všech nezbytných prostředků. Šlo tedy o válku nelegální. Bombardování trvalo 3 měsíce a na mnoha územích způsobilo zvýšenou radioaktivitu a obrovské materiální škody. Po bombardování si USA “za odměnu” mohly postavit na území bývalé Jugoslávie největší vojenskou základnu v Evropě.

Útoky proti civilním cílům

Letecké útoky NATO byly zahájeny 24. března 1999. Během desetitýdenního konfliktu odstartovala letadla NATO celkem ke 37 000 bojových misí, při čtvrtině z nich prováděla bombardování. Přelety amerických vojenských letadel přes své území tehdy nepovolilo několik zemí, jako např. Rakousko, Švýcarsko nebo Řecko. Pro německou Luftwaffe to bylo největší bojové nasazení od druhé světové války. Vzhledem k tomu, že byl výsledek kampaně zpočátku spíše omezený, se od května rozhodlo vedení NATO rozšířit seznam cílů i na civilní objekty a instalace. Vojenské operace NATO se také intenzivněji zaměřily na jugoslávská pozemní vojska a strategické bombardování. To mělo za následek vyšší ztráty civilního obyvatelstva a rozsáhlou mezinárodní kritiku operací NATO.

Porušení Ženevských úmluv

Během kampaně byly napadány cíle „dvojího použití“, používané jak armádou, tak civilisty. To zahrnovalo ničení mostů přes Dunaj, továren, elektráren a telekomunikačních zařízení. Během bombardování bylo poškozeno také 9 nemocnic a 300 vzdělávacích institucí. Dne 23. května a 24. května byl bombardován i systém rozvodu vody ve Srbské Mitrovici. Tyto akce jsou často vnímány jako porušení mezinárodního práva a Ženevských úmluv.

Kontroverzním případem byl noční útok na budovu srbské televize v Bělehradě, při kterém zahynulo 16 civilistů. Podle velení NATO byla údajně televize oprávněným cílem, jelikož šířila propagandu Miloševičova režimu a tím přispívala k prohloubení etnických konfliktů. Naopak organizace Amnesty International tento útok označila za válečný zločin, jelikož šlo o civilní objekt, a vyzvala členské státy NATO k zajištění nezávislého šetření, ke kterému ale nikdy nedošlo.

Barbarské zabíjení nevinných

Při bombardování elektráren byly použity grafitové bomby. Shazovány byly také kazetové bomby. 12.

dubna byl dvěma raketami zasažen vlak na trati mezi Bělehradem a Skopjí, v němž zahynulo 55 lidí. 14. dubna letouny NATO dokonce omylem zasáhly konvoj albánských uprchlíků, přičemž zabily 75 lidí. 7. května 1999 došlo k zasažení čínské ambasády v Bělehradě, při kterém zahynuli tři čínští novináři. Podle prohlášení NATO šlo údajně o chybu navigátora. Ještě téhož dne byla svržena kazetová bomba na tržnici ve městě Niš na jihu Srbska a zasažena byla i blízká nemocnice. Výbuch bomby měl na svědomí 15 mrtvých.

Ohromné ekonomické ztráty

Během 78 dní trvajícího bombardování byla těžce poškozena infrastruktura, mosty, průmyslové objekty, elektrárny a telekomunikační zařízení. Náletem z 24. dubna bylo zničeno rovněž ústředí a vysílač srbské státní televize. V některých případech došlo také k útokům proti ryze nevojenským cílům (kolona uprchlíků, osobní vlak, autobus, několik soukromých objektů, čínské velvyslanectví, nemocnice v Bělehradě atd.). V průběhu bombardování bylo zabito podle zprávy Human Rights Watch 489–528 civilistů veskrze srbské či albánské národnosti. Několik řízených střel dopadlo do Bulharska. Materiální škody po bombardování dosáhly výšky zhruba okolo čtyř miliard tehdejších amerických dolarů. Celkem bylo zničeno 34 mostů. Eliminována byla rovněž polovina jugoslávských ropných rezerv.

Oběti na lidských životech

Celkové číslo obětí bombardování nebylo oficiálně oznámeno, nicméně jugoslávská strana uvádí odhady 1200 až 2500 mrtvých a kolem 5000 zraněných. O práci přišlo asi 700 tisíc obyvatel Jugoslávie, škody pocítily nepřímo i okolní státy. Ničení průmyslových podniků způsobilo vážné škody na životním prostředí. Předpokládaná výše škod na jugoslávské ekonomice se pohybovala kolem částky 30 miliard dolarů. Vzrostl také počet lidí trpících posttraumatickým stresem.

Prezident Zeman přehodnotil tehdejší souhlas ČR

Schválení aliančního bombardování bývalé Jugoslávie českou vládou v roce 1999 považuje prezident Miloš Zeman dnes s odstupem let za chybu. Akci Severoatlantické aliance, do které Česká republika několik dnů předtím vstoupila, označil za akt mocenské arogance. Operaci odsouhlasila jeho tehdejší vláda na základě vstupu České republiky do NATO.

Zpracoval Rudolf Hruboň

[ZDROJ](#)